

litra broštev se najmanj more ceniti na 1 gold. in pol. Zato, gospodarji, dajte nabirati hrošče in napravljajte kupe mešanega gnoja (komposta), ki se dobro prileže polju in vinogradom!“

Kako bode družba kmetijska kranjska obrnila onih 100 gold., ki jih je prejela od sl. deželnega odbora za darila o pokončevanju gosenic, metuljev, hroščev in družega škodljivega mrčesa, naznanil bo prihodnjič dotični razglas.

Nova iznajdba za pisarnice.

Hektograf

se imenuje nova iznajdba za pomnoževanje prepisov v pisarnicah advokatov, notarjev, trgovcev, društev, županstev itd. Kdor ima to napravo, ni mu nikdar treba jednega in istega pisma večkrat prepisavati. Napiše se dotični stavek samo enkrat, pa s pomočjo hektografa se more odtisniti kakih 100krat, kateremu se zatega del po grškem jeziku pravi hektograf, ker pismo stokrat piše (prepiše). Kdor je le enkrat videl to napravo, koj jo zna. Po razni velikosti velja od 8 gld. 50 kr. do 14 gold. Z njo se dobi tudi poduk, kako jo rabiti.

Slovensko slovstvo.

Potovanje okolo sveta v 80 dneh.

Francoski spisal Jules Verne, prevél Davorin Hostnik.

△ Predno izpregovorimo o tej knjigi, katero je lani na svitlo dala naša „Matica slovenska“, naj povemo na kratko svoje misli zastran tega, kake knjige naj bi dajala „Matica slovenska“ na svitlo, in kake so jej knjige uže na svitlo dane.

§. 1. njenih pravil veléva tako: „Matici slovenski, ki ima sedež v Ljubljani, je namen, slovenskemu narodu pripomoči do prave omike s tem, da primerne knjige v slovenskem jeziku na svitlo daje, ali vsaj podpira, da se izdadé.“

Slovenski narod so vsi Slovenci skupaj, a ne samo prosto ljudstvo. Ker pa imamo za prosto ljudstvo že „Mohorjevo društvo“, zato kaže „Matici slovenski“ tudi po naših mislih izdajati knjige slovenske bolj za one ljudi, kateri ne spadajo med prosto ljudstvo, da se jim pripomore do „prave omike“. Nijeden Slovenec pa ni prav omikan, dokler ne zna gladko slovenski govoriti tudi o viših (znanstvenih) „predmetih“. Da bode to môči vsakemu uka željnemu narodnjaku, treba nam je — kakor ribi vode — tudi slovenskega imenstva ali „terminologije“. Modro je tedaj ukrenil književni odbor, naj se izdá še letos „terminologija“ Cigaletova.

A kake so „Matičine“ knjige uže na svitlo dane? — Primerjali smo „Matičine“ knjige z letopisi vred drugih enakih društev knjigam, sosebnó „letopisom“ ali „glasnikom“; na priliko letopisom „Matice srbske“, pa i glasnikom „srpskog učenog društva“, — in povedati nam je po pravici, da se smejo meriti naše „Matice“ knjige (a posebnó obilna letopisa l. 1877. in 1878.) gledé vsebine brez straha z onimi srbskimi društvenimi knjigami.

Prepuščaje letopisnih pojedinih spiskov pretres drugemu peresu, ne moremo si kaj, da ne bi nasprotnikov „Matičinim“ knjigam opomnili še besed „prostega Slovenca“, ki je pisal óndan „Novicam“ (glej list 15. na str. 118), kako radi čitajo „Matičine“ knjige tudi „neučeni“ Slovenci, samouki, zato da znajo, „kaj je

vednost na svetu“, in kako jim še posebnó ugajajo slovenski zemljevidi. Da ni nijedno človeško delo tako dovršeno ali dobro, da se ne bi dalo popraviti — to vemo vsi. Bistroumni, po pravi omiki hrepeneči samouk slovenski želi: naj bi tudi prihodnjič izdajala „Matica“, kolikor more, po domače pisanih znanstvenih knjig, vmes pa tudi kako zabavno. S to pametno željo strinjajo se tudi naše misli. Veselega srca smo čitali v poslednjih „Novicah“, da se bode pri izdavanju „Matičinih“ knjig v prihodnje gledalo res na to, da se ugodi pravičnim željam, kolikor bode môči. Če pa ni in ne bode po volji vsakemu vse, naj se tolaži s tem, da niti Boga ne ustreza vsem ljudém. — „Veseli se dežja mlinar; kolne ga lončár.“

Posebnó hvalevredno je tudi to načelo „Letopisovo“, da donaša mnogovrstno tvarino, kajti „kdor marsikaj prinese, prinese vsacemu kaj“, i to je treba v knjigi, ki ima mnogih vrst čitatelje.

Vrnimo se zdaj k „Potovanju okolo svetá“.

Onim, kateri so čitali že Vernejevo francosko knjigo: „Le tour du monde en quatrevingts jours“, ni treba praviti, kako duhovit je ta znanstveni, a vendar kratkočasni román, ki je tedaj vreden, da je dala poslovenjenega tiskati „Matica slovenska.“

Presoditi nam je zdaj samo tega slovečega umotvora slovenski prevod.

Potém ko smo ta prevod marljivo primerjali izvirni (francoski) besedi, sodimo gledé na velike težkoče pri slovenjenju tako, da je gosp. D. Hostnik poslovenil to francosko knjigo dosta dobro, mnogo izrekov je podomačil res tako, da jih ni môči bolje.

Posebnó hvale vredno je to, da mu rabi namesto „rodilnika“ (genetiva) često „dajalnik“ (dativ), ki se tako lepo prilega slovenščini ali hrvaščini; na priliko (str. 5): . . . „a naposled sem bil podčastnik . . . požarni straži“. „Kaj je vzrok (= krivo) temu razporu narodovemu?“ . . .

Da se ni gosp. prevoditelj vselej do zobca držal izvirnikovih besed, in da je izpustil nekoliko takih (ne baš potrebnih), katere se ne dajo posloveniti, na pr. nekoliko „angličanskih“ imen različnim ladijam, — to odobrávamo i mi. „Saj roman ni sv. pismo.“

Po tem pravilu se ravna na drugih mestih tudi nemški prevod.

Pohvalivši na kratko to, kar je hvale vrednega, naj povemo zdaj odkritosrčno, a prijateljski, kako bi se dali nekateri francoski izreki bolje posloveniti, in dodamo temu še nekoliko drugih „mrvic“.

Namesto: „Prepočasi“ [gre ura] na str. 6 reklo bi se lahko še lepše po naše: „zakesnéva“ (kakor pravijo nékod prav po slovanskega jezika svojstvu tudi: „ura prehiteva“ = gre prehitro). — Tudi gosp. prevoditelj piše (str. 37) „Novine so kakor nekatere ure, ki hoté na vsak način prehitevati“. Kako lepo to zvoní!

V slovanščini sploh, kakor v grščini „glagol“ (verbum) zvonec nosi, v romanščini in nemščini pa bolj „ime“ (nomen). Zato po naše: „suniti koga (einen Stoss geben jemandem), a ne: „sunljej dati komu“; tedaj bi se (na strani 39) namesto; „in (je) zdaj od te strani dobil sunljej v rebra, zdaj od óne“, — dalo to bolje ponašiti tako: „in [ga je] sunilo . . . zdaj od te strani, zdaj od óne“ — ali pa tudi: . . . suvalo . . . zdaj s te strani, zdaj z óne (fr. . . . „directement sous-mis aux coups et aux contrecoups“; nem.: „den Stössen und Gegenstössen direct ausgesetzt“).

Tako tudi na str. 52 namesto: „on je prejel od brigadnega generala mnogokater sunljej z roko“, bolje po naše: „sunil ga je b. g. mnogokrat (ali pa suval ga je b. g.) z roko.“

Na str. 28: „A kaj gospodar Fogg, se dobro počuti?“ (Et il se porte bien?“) — bolje: ima li se dobro? Včasih se reče lahko tudi: Kako se [kaj] ima? — Kako mu je [kaj]? — Kako mu se godi?

Naj vzamemo o tej priliki v misel, da ta napačna, neslovenska raba glagola „počutiti se“ — hvala Bogu — ni še zatročena med vse Slovence. Naj bi se je tedaj ogibala poslej i naša knjiga!

V isto vrsto spada tudi: „kaj počne vaš gospodar?“ (nm.: kaj počénja)? — Vemo, da rabi tudi dovršnik „počnem“ premnogim prostim Slovencem dostikrat namesto nedovršnika „počénjam“; ali knjiga slovenska naj se drži rajši pravilne, to je, prave slovanske rabe, da se oživi in utrdi našemu bistremu, tako silno potujčevanemu narodu — slovanska zavest. Ne zábite pisatelji slovenski teh dobrohotnih besed!

S tem pa ne preklicujemo dovršnikov „počnem“ in „počutim“, nego grajamo samo teh glagolov krivo rabo.

Pravilnejši je tudi deležnik (particp) sedanjega časa „spéč“ nego „spijoč“ (str. 47), kakor pravimo „klečéč“, „molčéč“ (a ne „klečijóč“, „molčijóč“), „goréča“, ne pa gorijoča sveča itd.

Nepravilno obliko „spijoč“ zatrosili so nekdaž óni, kateri niso še vedeli, da se v (nóvi) slovenščini deležnik sedanjega časa, pri onih glagolih, kateri imajo za 3. osebo sedanjega časa dvojno obliko, ne napravlja iz nove (največ dalje), nego sami iz starše (večidel kračje) oblike, najsi starša oblika Slovencem zdaj ne rabi več povsod. — Zato velimo tudi „nóseča“, a ne „nosiča žena“, „posvečujóč“, (ne pa posvečujejóč); tedaj se tudi pravilneje piše in govori: „cvetóč“ nego „cvetéč“, zato ker je tretje množ. osebe kračja oblika „cvetó“, a ne cveté. — Zoper to pravilo je grešil celó naš sicer izvrstni slovničar Metelko. V njegovi slovnici (l. 1825.) čitamo namreč na str. 138 „hvaljóč“ (= hvalijoč) namesto „hvaléč“, a vendar deléč, ne delijoč.*)

Namesto „bolj živo“ (str. 20) trebalo bi po slovanskega jezika svojstvu reči: „živeje“, a namesto „najbolj površna“ (str. 7) „najpovršnejša“. Ne dá se tajiti, da se je zatrosil ta „bolj“ in „najbolj“ v takih primerih v slovenščino iz italijanščine. Ogibajmo se tega plevéla vsaj v knjigi, kakor je storil gosp. prevoditelj (na str. 10), kjer čitamo: „najspretnější“. Tako veljá; to se strinja za rabo starih in drugih sedanjih Slovanov. — „Navada železna srajca“, ali treba jo — raztrgati.

Svetovali bi pisateljem in vsem narodnjakom slovenskim tudi to: naj pišejo in govoré namesto: „bom šel“ ali „šel bodem“ itd. zmérom raje „pojdem“, „pojdeš“, „pojde“, „pojdemo“ itd. (kakor govoré trdi Slovenci še dándenes), da nam ne izgine ta stari biser iz knjige in iz govorice.**)

„Ga je li ta Francoz poduhtal?“ čitamo na str. 63 (namesto: Je li ga ta F. itd.); a na str. 73: „Ga li ni pri vas? (nm: Ni li ga pri vas?)“

Na str. 121: Se je li bila z njimi [četica]?“ — prav: „Je li se bila itd.***)

*) Srbom in pravim Hrvatom rabi za 3. množ. osebo sedanjega časa pri glagolih te (4.) vrste samo kračja oblika: „nose“, „hvale“, „dele“ [„diele“ ali „dijele“], a ne: nosiju, hvaliju, deliju itd. Prim. stsl. nosetъ, hvaletъ, déletъ. Slovenci pravimo „delijo“ in „delé“; ali samo „nósijo“, „hvalijo“...; vendar treba sed. č. deležnik narejati iz kračje oblike. Pis.

**) Kdor misli nemški „ich werde gehen“, „wir werden gehen“ itd., prerad govori: „bom šel“ (sic), „bomo šli“ (sic) nm: po starem „pojdem“, „pojdemo“ itd. Pis.

***) Prim. (staroslovenski): „Nasytišę li se?“ Mikl. lexik. 336 pod členkom „НН“ (li). Tudi srbohrv.: „Nasitiše li

Opažamo, da greše naši mladi pisatelji čisto zoper besedno „porazstavo“ (Wortfolge) v takih (vprašalnih) rekih. Ni jim zameriti zato, ker je še le v novi dobi začel rabiti nam v pismeni slovenščini vprašalni (ne povsod navadni) členek „li“; — s prekratim pravilom in samo s tremi primeri (brez zaimek) v Janežičevi, sicer velike hvale vredni slovnici l. 1864 (stran 241; 6) pa človek ne izhaja pri vseh primerih.

„Les brumes“ (nem. „dicker Nebel“) pravi se po naše „gosta megla“, a ne „debele megle“ (str. 130); tako tudi „gosta“, a ne „debela“ voda (fr. „la densité de ses eaux“). — Dasi je gosp. H. slovenil po francoskem izvorniku, a ne po njegovem nemškem prevodu, dozdeva se nam vendar, da ga je na teh dveh mestih premamila... nemščina.*) Nemec rabi namreč svoj „dick“ tudi pri tekočinah, na priliko „dicke Tinte (Schwärze)“, slovenski: gosto (a ne debelo) črnilo; francoski „encre épaisse“ (ne grosse).

To nam kaže, kako težko je prevajati ali prelagati iz kakega tujega jezika. — Da te ne premoti izvornik, kedar kaj sloveniš, misli vedno: „kako bi rekel ali povedal to trd (nepotujčen) Slovenec?“ —

Četudi s tem napótkom našim ali z načinom Vukovim**) ne bodeš izhajal vselej (sosebno pri znanstvenih in zakonskih stvaréh), pa te utegne vendar rešiti mnogih zmot.

A kedar prevedeš vso stvar, hrani prevod, (če se ne mudí za-nj), pri sebi, dokler ne zábíš izvornih beséd. Potem še le čtaj in prečitaj ga véрно, in to s prva ne gledé v izvornik, spominaje se pa pri vsakem reku (stavku) Vukovega náčina. Tako zaslediš in popraviš še to, kar si zgrešil prvič.

Kedar prečita gosp. H. svoj prevod po našem prijateljskem napotku, zasledi sam še nekoliko mrvic. Ne dvojimo, da mu bode drugi prevod iz katerega koli jezika še mnogo bolji od tega.

Zna se pa, kakor drugim sedanjim spisom slovenskim, tako i tej knjigi, kako silno nas vleče proti jugu nevidna moč. — Mi je ne ustavljamo.

Počasi se daleč pride.

Kako resničen je ta pregovor, kaže ti list, ki ga imaš pred očmi. Ako bi bile vrle „Novice“ začele leta 1843. pisati tako, kakor pišejo zdaj, očitala bi jim bila vsa slovenska ali vsaj kranjska dežela: to je hrvaško! — Zdaj jim ne očita tega živa (národna) duša.

Najsi pa ne hvalimo solčnih maróg, pa hvalimo vendar krasno solnce, ki nam ugaja sè svojo lepoto in gorkoto; zato hvalimo tudi Hostnikov prevod zaradi njegovih pretežnih prednosti, in v svesti smo si, da ga bode čital rad vsak kolikor toliko omikan; a še večje omike želján Slovenec.

Slovensko slovstvo.

Najnovejši knjigi „Akademije jugoslavenske“.

Akademija v Zagrebu je nedavno na svitlo dala „Rad jugoslavenske akademije. Knjiga XLVI“.

V tem zvezku se nahajajo trije članki: v prvem nadaljuje prof. M. Valja vec pod naslovom „Prinos k

se“ (a ne: se li nasitiše?). Tako tudi srbohrv.: „Jesu li se nasitili?“ sloven. so li se nasitile?“ ali pa: „jeli so se nasitili?“ (nm: „jeso li se . . .?“). — Pis.

*) Zato ker so nas ž njo po šolah pitali mnogo bolj nego sè slovenščino, tako da mislimo dostikrat ponevedoma nemški namesto slovenski. Pis.

**) Čitaj opombo Vukovo na str. V. (predgov.) „srpsk. narodn. pripov.“ (1853). Pis.